

APLODIT

Aplodit Orkesterille ry:n jäsenlehti 1/2024

Hei, me sävelletään! täyttää pian 30 vuotta

Musiikki on seikkailu

Iso ja lempeä

MINIMALISMI – musiikkia vai hypnoosia?

Aplodit Orkesterille ry:n jäsenlehti 1/2024

**Aplodit Orkesterille ry
on yli 30 vuotta tuonut
musiikillista iloa orkesterimme
konserttien lisäksi.**

Tarjoamme monenlaista oheisohjelmaa, juttelemme esiintyvien taiteilijoiden kanssa konsertin jälkeen, tutustumme omiin soittajiimme, reissailemme kotimaassa ja ulkomailla korkeatasoisiin musiikkitapahtumiin - edulliseen hintaan. Aplodit-lehti kertoo lisää olemassaolostamme.

Toivotamme sinut tervetulleeksi jäsenistöömme 25 euron jäsenmaksulla, ilmoittaudupa osoitteessa: aploditorkesterille.yhdistysavain.fi tai Metsähallissa olevaan levy- ja infopisteeseemme.

- Elämyksiä yhdessä! -

SISÄLTÖ:

Pääkirjoitus	3
Aplodit Orkesterille ry	4-5
Sinfonia Lahti 75 – Sibeliustalo 25	6
Kolumni: Äly hoi!	7
Hei, me sävelletään! täyttää pian 30 vuotta	8-11
Musiikki on seikkailu	12-13
Iso ja lempeä	14-15
Missä HÄN on nyt?	16
MINIMALISMI – musiikkia vai hypnoosia?	17
Työt eivät enää häiritse harrastuksia	18-19
Sinfonia Lahden uudet soittajat	20-22
Uudet työntekijät toimistolla	23
Perhepiiristä	23
Sinfonia Lahti	24

Julkaisija: Aplodit Orkesterille ry, Lahti

Puheenjohtaja: Ulla Weijs
ulweijs@gmail.com

Toimitus: Hannu Kivilä, Juha Kortelainen,
Virve Nuorgam, Mirja Ukkonen

Ulkoasu ja taitto: Juha Kortelainen

Painopaikka: Markprint, Lahti

Painos: 1000 kpl
33. vuosikerta

Tarvitsemmeko musiikkikritiikkiä?

Klassinen musiikki on saanut kokea viime vuosina palstatilansa vähentyneen maamme sanomalehdistössä. Siihen on vaikea nimetä mitään selkeää yksittäistä syytä, mutta ainakin osasyynä lienee se, että lehdistö ottaa palstoillaan yhä painokkaammin esiin esim. populaarikulttuurin sekä monet marginaaliset kulttuuri-ilmiöt. Kulttuurin piiriin luetaan yhä enemmän asioita, joista ei takavuosikymmeninä puhuttu juuri mitään. Koska palstatila lehdissä on rajallista, jostain on leikattava. Monessa lehdessä näiden leikkausten kohteeksi on otettu esim. klassista musiikkia ja teatteria koskevat asiat. Syyt voivat tosin olla myös taloudelliset tai se, että lehti kokee näiden asioiden olevan vain pienen piirin hupia, eivätkä ne sen mielestä koske kuin hyvin vaatimatonta osaa koko lukijakunnasta.

On kai turha kiistellä musiikkikirjoittelun tarpeellisuudesta, mutta asiaan liittyviä parannusehdotuksia voi aina pohdiskella. Närkästystä ainakin meillä Suomessa on herättänyt mm. se, että sananvapaus tällä sektorilla on käytännössä vain muutaman sanomalehden varassa. Toki myös ns. maakuntalehdistössä on tehty taiteen ja kritiikin saralla tärkeää työtä, mutta sen painoarvo on vähäisempi. Joku on ehdottanut, että samassa lehdessä olisi aina vähintään kahden kriitikon näkemykset, tai että esim. radiossa ja televisiossa tapahtuvaa jälkikeskustelua ainakin kokeiltaisiin.

Kriitikoilla on edelleen melkoisesti valtaa ja vastuuta. Vanhoja kirjoituksia etsitään historiantutkimuksen lähteinä, taiteilijat käyttävät niitä mainostamiseensa, ja ne olivat etenkin menneinä vuosikymmeninä usein ainoita jäljelle jääneitä dokumentteja käsiohjelman lisäksi koko konsertista jne. Sitä paitsi negatiiviset arviot muistetaan yleensä hyvin pitkään. Etelä-Suomen Sanomiin viimeksi kritiikkejä laatinut **Petri Poutiainen** totesi muutama vuosi sitten Aplodit-lehden(1/2022) haastattelussa, että kriitikon työ on palveluammatti: *”Olen musiikin ja yleisön palveluksessa. Tärkeää ei todellakaan ole tuoda esiin omaa erinomaisuuttaan musiikin tuntijana, vaan saatella lukija oikeaan ympäristöön ja pyrkiä kontekstoimaan esiteltävä työ hyvin. Mitään puhdasta objektiivisuutta ei taiteessa voi olla, vaan kritiikissä välittyy jollain tasolla aina kirjoittajan oma maku. Pyrin osoittamaan kunnioitukseni taidetta ja teosta kohtaan. Tärkein asia on musiikin ihme, sen äärellä kaikki ovat, niin esiintyjät, kriitikko kuin yleisökin”*.

Olen lukenut mieluiten yleensä niiden kriitikoiden kirjoituksia, joilla on oma persoonallinen painotustapansa, ja joka hieman aina muuttuu kulloisenkin konsertin luonteen myötä. Itse asiassa koko kritiikki on jotenkin harhaanjohtava termi, koska kysymyksessä on usein eräänlainen yleisluonteinen raportti. Sen painotus on tilanteen mukaan itse illan musiikissa, esityksessä, esiintyjissä, tai jossain muussa tilaisuuteen liittyvässä asiassa. Kirjoittaja valitkoon vapaasti painotuksensa. Pääasia on, että teksti on elävää, asiallista ja ajatuksia herättävää – myös niille, jotka eivät olleet konsertissa läsnä.

On mielestäni totta mitä säveltäjä **Eero Hämeenniemi** on todennut: *”Se, mitä musiikista sanotaan tai kirjoitetaan, vaikuttaa tapaamme kokea musiikkia”*.

• Hannu Kivilä

Aplodit Orkesterille ry – tapahtumia ja kulttuuria hyvässä seurassa

• Hanna Muukkonen, Helinä Fränti ja Ulla Weiijo

Matkailua, puheensorinaa, hyvää ruokaa ja ennen kaikkea kutkuttavia ja liikuttavia musiikkielämyksiä - Aplodit Orkesterille ry:n vuoden tilaisuudet ovat tarjonneet jokaiselle jotakin.

Aplodien seikkailuvuosi käynnistyi tammikuussa, kun parikymmentä musiikin ystävää matkusti Sinfonia Lahden vanavedessä Amsterdamiin. Tapahtumarikas reissu sisälsi arvostetussa Concertgebouw-konserttitalossa kaksi konserttia, joista ensimmäisessä kuultiin **Beethovenia**, **Hillborgia** ja **Nielsenia** Alankomaiden radio-orkesterin soittamana ja lahtelaisille tutun **Osmo Vänskän** johtamana. Toinen konsertti oli **Dalia Stasevskan**, Sinfonia Lahden ja samalla viikolla Lahdessakin vierailleen viulisti **Leila Josefowiczin** käsialaa. Illan aikana kuultiin **Stravinskyn** Viulukonsertto ja **Sibeliuksen** viides sinfonia. Matkaan kuului myös kanavaristeily sekä vierailu Rijksmuseum-museossa.

Helmikuussa yhdistys järjesti ystävän-päivän tilaisuuden Gastropub Myllyssä. Täyttävän iltapalan ja mukavan yhdessäolon lomassa paikalla olijat pääsivät kuulemaan orkesterin konkareiden, **Leo Krohnin** ja **Hannu Kivilän**, urista.

Keskustelua käytiin myös Aplodit Orkesterille ry:n keräämästä adressista, joka luovutettiin hallituksen toimesta Etelä-Suomen Sanomien edustajille. Yli 300 allekirjoitusta keränneessä vetoomuksessa vedottiin jatkamaan Sinfonia Lahden konserttiarvioiden julkaisua paperilehdessä.

Sääntömääräinen vuosikokous ja uuden hallituksen järjestäytymiskokous pidettiin maaliskuussa Kino liriksessä. **Ulla Weiijo** jatkaa kaksivuotiskautensa loppuun Aplodien puheenjohtajana, ja **Tiina Kiuru** liittyi hallitukseen uutena jäsenenä. Esityslistan koluamisen ja hyvien puheenvuorojen jälkeen siirryttiin elokuvasaliin katsomaan perinteiseen tapaan oopperaa.

Kuva: Miia Närkki

Tällä kertaa vuorossa oli **Puccinin** *Turandot* Opera de Paris'n tulkitsemana.

Aplodien jäsenille ja heidän ystävilleen tarjoutui tänä vuonna mahdollisuus päästä nauttimaan kulttuurin kihelmöinnistä laatuproduktion muodossa, kun linja-auto suuntasi toukokuussa kohti Helsinkiä *Jumalten tuho*-oopperaesitykseen. Monituntinen Ring-sarjan huipennus sai loistavat arvostelut sekä Helsingin Sanomilta että osallistuneelta seurueelta.

Musiikkijuhlat kesän kohokohtina

Aplodilaiset seuralaisineen osallistuvat kesällä kaksille musiikkijuhlille, joista ensimmäisenä kohteena oli litti. Päiväreissuun kuului opastettu kierros Verlan tehdasmuseossa, **Folke Gräsbeckin** luento **Oskar Merikannosta** ja lounas paikallisessa Balladi-ravintolassa. Illan suussa litin kirkossa järjestetyssä avajaiskonsertissa koettiin liikuttavia hetkiä, kun **Beethovenin**, **Mozartin** ja **Rahmaninovin** sävellysten lisäksi yleisö pääsi kuulemaan **Jouko Tötterströmin** Huomisehtoo-melodraaman maailman ensiesityksen. Vaikuttava tulkinta sai monet ajattelemaan maailman tilannetta konflikteineen.

Kesän kulttuurimatkailu sai hienon päätöksen Mäntän musiikkijuhlilla. Elokuinen tapahtuma juhlisti samalla 25-vuotista taivaltaan. Musiikkijuhlien ohjelma koostui Aplodien osalta kahdesta konsertista, jotka pidettiin Serlachiuksen kartanolla. Ensimmäisessä taidonnäytteessä esitettiin **Elisabeth Braussin** tulkintoja **Prokofievin** ja **Schumannin** pianokappaleista. Toisessa konsertissa keskityttiin espanjalaiseen musiikkiin, kun **Javier Perianes** tulkitsi **Manuel De Fallan**, **Isaac Albenizin** ja **Enrique Granadosin** soolokappaleita. Lisäksi kuultiin espanjalaisaiheinen pianosarja **Claude Debussylta**.

Pehmopaperistaan tunnetun Serlachiuksen suvun kaupungissa tarjottiin musiikin lisäksi historiaa, kun osallistujat saivat tietoja kuvataiteesta ja paperiteollisuuden kehittämisestä Suomessa. Tehtaan omistajille oli tärkeää kerätä suomalaista taidetta ja myös maalauttaa muotokuvia tehtaan merkikhenkilöistä. Matka onnistui yli

Kuva: Casper Lidsle

Aplodit Orkesterille ry:n hallitus 2024 Vasemmalta: Hanna Muukkonen, Tarja Kaplas, Tiina Kiuru, Veikko Mattila, Markku Aaltonen, Harri Lidsle ja Helinä Fränti, edessä Ulla Weijo.

Ulla Weijo jatkaa puheenjohtajana vielä tämän kauden eli kaksivuotiskautensa loppuun. Hanna Muukkonen toimii sihteerinä, Tarja Kaplas myyntivastaavana, Helinä Fränti matkanjärjestäjänä, Markku Aaltonen jäsenhankkijana, Veikko Mattila rahastonhoitajana sekä Harri Lidsle orkesterin edustajana.

odotusten: taiteellinen johtaja **Niklas Pokki** ja toiminnanjohtaja **Anni Pokki** olivat järjestäneet osallistujille suurenmoisen kokonaisuuden jännittävine ja moderneine musiikkiesityksineen. Kirsikkana kakun päällä oli erinomainen lounas Gösta-ravintolassa.

Toiminta jatkuu syksyyn siirryttäessä

Alkusyksyllä keräännuttiin Aplodien vakitapaamispaikka Myllyn sisäpihalle

Tuubakimalaisen tahdittamaan jäsen-iltaan. Lempästä viilenevässä alkusyksyn illassa kuultiin viihdyttävää musiikkia aina klassisista teoksista kevyen musiikin helmiin. Puheenjohtaja Ulla Weijo kertoi vuoden kulusta, esitteli hallituksen jäsenet ja haastatteli Sinfonia Lahden intendentti **Maija Kylkilahtea** tulevasta kaudesta. Iltaan kuului jälleen herkullista apetta käsintehtyine konvehteineen, puheensorinaa pöytäseurueiden kesken, tietovisa lippupalkintoineen ja yhteislaulua.

Loppuvuosi tuo tullessaan vielä lukuisia tapahtumia. Aplodit Orkesterille ry saa muun muassa vihdoin omat, kaikki tiedot yhteen paikkaan kokoavat verkkosivut. Sivut tehdään yhteistyössä Saimaan ammattikorkeakoulun markkinoinnin opiskelijoiden kanssa. Konserttikauden ollessa kuumimmillaan päästään nauttimaan myös vaskien vaikuttavasta jyllästä, kun tuubansoitaja **Harri Lidsle** tulkitsi marraskuussa **John Williamsin** Tuubakonserttoa. **Tianyi Lun** johtama konsertti toimii Aplodien nimikkokonserttina tällä kaudella.

Kuva: Ulla Weijo

SINFONIA LAHTI 75

SIBELIUSTALO 25

Kun Lahden kaupunginorkesteri vuonna 1950 kunnallistettiin, suurin osa konserteista soitettiin edelleen Loviisankadun perinteikkäässä, pienessä juhlasalissa. Sen tilat eivät mitenkään vastanneet orkesterin tarpeita, varsinkaan kun salia käytti ahkerasti myös samana vuonna kunnallistettu teatteri. Orkesterin tilanne helpottui kuitenkin oleellisesti jo syksyllä 1954, kun **Heikki** ja **Kaija Sirénin** suunnittelema konserttitalo valmistui Hollolankadun alkupäähän. Se täyttikin valmistuttuaan lähes kaikki sen ajan vaatimukset, mutta alkoi ajan myötä käydä etenkin orkesterikonserttien näkökulmasta epäkäytännölliseksi. Orkesteri vakinaisten soittajien määrä alkoi kasvaa enemmän 1980-luvulla, samoin yleisömäärät. Alun perin erinomaiseksi arvioitu akustiikka menetti vähitellen teräänsä, kun volyyymi salissa nousi välillä lähes sietämättömäksi, etenkin uudemman orkesterimusiikin myötä. Myös viereisen Hollolankadun nopeasti kasvaneen liikenteen aiheuttamat meluhäiriöt aiheuttivat välillä ongelmia. Konserttitalo toimi myös mm. oopperanäyttämönä, sekä musiikkiopiston ja myöhemmin konservatorion tärkeimpien oppilaskonserttien ja tutkintojen esityspaikkana. Viimeistään 1990-luvulla alettiin olla yhtä mieltä siitä, ettei sali ollut sovelias varsinkaan suurelle sinfoniaorkesterille, joka hädin tuskin edes mahtui kunnolla lavalle. Lahden kaupunginorkesteri oli kasvanut salissa 12-jäsenisestä runko-orkesterista yli 60 muusikon soittajistoksi, jonka saavutukset tunnettiin jo hyvin maamme rajojen ulkopuolellakin. Vihdoin alkuvuodesta 2000 orkesteri muutti Vesijärven rannalle Sibelius-taloon, ja konserttitalo jäi kokonaan lahtelaisen musiikinopetuksen käyttöön. Myös Ristinkirkon melko kaikkuisan salin käyttöä vähennettiin huomattavasti Sibelius-talon valmistumisen jälkeen.

Sibelius-talon valmistuminen Lahteen avasi aivan uudet näkymät kaupungin musiikkielämän kehittämistä ajatellen. Nyt oli käytössä sali, johon mahtui täysikokoinen sinfoniaorkesteri, ja jonka akustiikka täytti kutakuinkin kaikki vaatimukset. Esimerkiksi syksyllä 2006 arvostettu brittiläinen musiikkilehti Gramophone sijoitti Sibelius-talon maailman kymmenen suosikkikonserttitalon listalla viidenneksi. Amerikkalainen **Russel Johnsonin** arkkitehti-toimisto Artec Consultants sai vastaanottaa runsaasti kiitosta salin onnistuneesta akustisesta suunnittelusta.

Kun talon rakentamisesta päätettiin, oli vaativa puurakentaminen päässyt maassamme jo vähän unohtumaan. Ei ollut valmiita tuotteita, valmista puuliitostekniikkaa, eikä tarpeeksi osaavia puuseppiä. Sitten alkoi nopea kehitystyö. Erityisesti jouduttiin tutkimaan kerto- ja liimapuun sekä vanerin käyttöä. Yksi Sibelius-talon tavoitteista olikin kehittää

puurakennustaitoa ja puuosaamista Suomessa, sekä palauttaa Lahdelle sen maine puurakentamisen mallikaupunkina. Talon pääsali on muodoltaan erinomaiseksi todettu suorakulmainen särmiö, ”kenkälaatikko”, jonka kulmat on pyöristetty. 1250 istumapaikasta huolimatta se on kodikkaan ja intiimin oloinen, harkitusti soinnutettuine lämpimine värisävyineen. Salin seinät avautuvat ns. kaikukammioihin, jotka luovat lukuisia akustisia säätömahdollisuuksia. Talo on ollut kaikinensa huomattava satsaus työttömyyden ahdisteleman kaupungin henkiselle puolelle.

Urkujen asennus pääsalissa alkoi vihdoinkin vuoden 2006 ke-sällä. Noin neljä ja puoli tuhatta pilliä sisältävät urut rakensi Ruotsin Luulajassa toimiva Grönlundin urkurakentamo. Kaupunginjohtajana vuosina 1995-2003 toiminut **Kari Salmi** tähdensi aikoinaan, että talohanke on investointi Lahden tulevaisuuteen, ja talon ensimmäiseksi johtajaksi valittu **Antti Vihinen** totesi rohkeasti, että Lahden kaupungin imago ei Sibelius-talon valmistumisen jälkeen ole enää entisensä.

Mutta entä itse talon nimi? Vaikka Sibelius nousikin Vesijärven satamassa muutaman kerran laivaan matkustaakseen kesänviettoon Hollolan Vaanialle, niin suurempi syy nimelle lienee niissä monissa kaupunginorkesterin kansainvälistäkin mainetta saavuttaneissa Sibelius-levytyksissä, joita nauhoitettiin Ristinkirkossa **Osmo Vänskän** johdolla 1990-luvulla. Heti talon ensimmäisenä toimintavuonna 2000 järjestettiin Sibelius-festivaali, joka perinne onkin sitten jatkunut vuosittain näihin päiviin saakka. Festivaalin orkesterikonserteista on vastannut pääasiassa Sinfonia Lahti (Lahden kaupunginorkesterin markkinointinimi), mutta viime vuosina on Lahdessa vierailut myös joitakin maailman huippuorkestereita Sibelius-ohjelmin.

Sinfonia Lahti ja Sibelius-talo muodostavat yhdessä ”työparin”, jossa molempien parhaat puolet tulevat hienosti esiin. Sibelius-talon aika on merkinnyt orkesterille jotain sellaista, mistä se ei voinut uneksiakaan vielä 1980-luvulla, jolloin sen musiikillinen nousukausi alkoi. Viimeistään viimeisen neljännesvuosisadan aikana eli talon valmistumisen jälkeen ahkerasta mutta pienestä kaupunginorkesterista kehittyi soittajisto, joka on tullut tunnetuksi ympäri maailman etenkin levytyksillään, mutta myös konserttikiertueillaan. Toivoa vain sopii, että päättäjämme niin valtio- kuin kuntatasolla ymmärtävät jatkossakin tällaisten asioiden arvon ja merkityksen, talouden suhdannevaihteluista huolimatta.

• Hannu Kivilä

Äly hoi!

Kesäyliopisto hehkutti kurssitarjonnassaan: Kehitä tekoälykkäästi (2 op). Sukella tekoälyn maailmaan. Innostutaan yhdessä tekoälyn luomista mahdollisuuksista. Kurssille en ilmoittautunut, mutta otin nenästä napakasti kiinni ja sukelsin syvään päätyyn ihan omin neuvoin.

Tekoälysäveltäminen ei ole mikään aivan tuore juttu. Yksi uranuurtajista on professori **David Cope**, joka on jo 1970-luvulta lähtien tutkinut musiikin ja tekoälyn yhdistämistä. Eikä vain tutkinut, hän on opettanut koneen säveltämään esim. **Bachin** ja **Mozartin** tyyleillä, eivätkä kuulijat ole enää erottaneet aitoa sävellystä koneen tuottamasta.

Meillä Suomessa mainitaan usein kuuluisimpina esimerkeinä ainakin kolme tekoälyä ja tietokonetta apunaan käyttänyttä säveltäjää. **Magnus Lindberg** on käyttänyt ns. ohjelmointikieltä jo 1980-luvulta lähtien, **Kaija Saariaho** on menestyksekkäästi yhdistänyt soittotekniikoita ja elektroniikkaa ja **Esa-Pekka Salonen** on kertonut tarvitsevansa tietokonetta harmonioidensa hallitsemiseen.

Tietokirjailija ja musiikkitoimittaja **Vesa Sirén** kertoo HS:n mainiossa Musta Laatikko -ohjelmassa keväällä 2019 paljon varhaisemmastakin kokeilusta. Mozart ja kumppanit rakensivat jo 1700-luvulla musiikillisen noppapelin, Ein Musikalisches Würfelspiel. He sävelsivät valmiita tahteja (tietokanta), keksivät säännöt niiden yhdistelyyn (algoritmi). Toteuttamista varten tarvittiin vielä nopat (satunnaislukugeneraattori). Näppärästi Sirén näin selkeyttää tämän esimerkin avulla mistä tekoälysäveltämisessä on myös nykyisin kyse: tietokantojen ja algoritmien yhteispelistä.

Eikä Sirén intohimoisena sibeliaanina tietenkään malttanut olla pyytämättä Copelta ja hänen tekoälyltään pientä pianominiatyriä à la **Sibelius**. Yleisö sai Kansallisteatterista lähetetyssä Musta laatikko -ohjelmassa sokkona kuulla sekä aidon että koneen tekemän sävellyksen, ja kertoa

kummasta tykkäsi enemmän. Käsiaänestys meni jotakuinkin tasan. Itsekin kuuntelin ja arvuuttelin noita kahta teosta.

Tekoäly muuttaa käyttäytymistämme - tai on jo muuttanut - joka tapauksessa. Meitä tavallisia ihmisiäkin kehoitetaan suhtautumaan tekoälyyn uteliaasti ja hyödyntämään sen mahdollisuudet. Aivan kuten kesäyliopiston kurssitarjontakin mainosti. Teknologian kehittyminen on hävittänyt työpaikkoja, kuten luddiiteiksi kutsuttu käsityöläisten protestiliike ennusti 1800-luvun alussa yön pimeydessä kutomakoneita tuhotessaan. Toisaalta olemme hyötynneet valtavasti teknologian kehittämisestä.

Nyt meitä taas mitataan. Osaammeko käyttää teknologian viimeisintä huipennusta oikein. Pysyykö kone renkinä, vai siirtyvätkö ihmiselle ominaiset taidot vaivihkaa koneelle.

Nykyiset tekoälyratkaisut eivät vielä ajattele, mutta yhdistellessään niille syötettyä dataa, ne luovat uutta siinä missä ihminenkin. Me ihmiset kuitenkin arvioimme sen, pidämmekö lopputuloksesta. Onneksemme reagoimme taiteeseen yleensä tunteen kautta, emme ymmärryksen. Myös taiteen tekemisessä tunne on keskeinen voimavara. Säveltäjä **Osmo Tapio Räihälä** mainitsi Miksi nykymusiikki on niin vaikeaa -kirjaesittelyssään Lahdessa viime vuonna, että tekoälyllä ei saada aikaan inhimillistä erehdystä, joka ei siis ole absoluuttinen virhe, vaan poikkeama. Räihälän mielestä suuret taideteokset sisältävät "virheen". Tällaiseen inhimilliseen "virheeseen" tekoäly ei ainakaan vielä pysty.

Niin, se testi Sibeliuksen itsensä säveltämän ja professori Copen ja tekoälyn säveltämän "Sibeliuksen" pianomusiikin välillä. Tykkäykseni osui Copen ja tekoälyn sävellykseen. Mutta koska kyse oli vain tykkäyksestä, ei kai sillä niin väliä. Vai onko?

• Mirja Ukkonen

Hei, me sävelletään!

täyttää pian 30 vuotta

Hei, me sävelletään! (tuttavallisemmin HMS) on yleisötyömuoto, josta orkesteri saa valtavasti myönteistä palautetta. Se on ainutlaatuinen: tällaista musiikkikasvatustoimintaa, tässä muodossa, ei ole missään muussa Suomen orkesterissa. Siitä kasvoi orkesterin nykyinen laajempi kulttuurikasvatustyö. Toimintaan on osallistunut tähän mennessä 180 eri ryhmää ja lapsia kaikkiaan 4167. Ensimmäinen projekti toteutettiin 1995.

Taustaa

HMS sai alkunsa Sibelius Akatemian järjestämästä tutustumismatkasta Lontooseen. Siellä oli lähtenyt 1980-luvulla liikkeelle Education Project-toiminta, jonka tavoitteena oli saada heikommassa asemassa olevia ryhmiä, kuten slummeissa syrjäytyviä lapsia, musiikin pariin ja sen avulla heidän sitoutumistaan yhteiskuntaan paremmaksi. Yksi tutustumismatkan osallistujista oli Lahden kaupunginorkesterin silloinen intendentti **Tuomas Kinberg**.

- Kyseessä on menestyksellä yhteiskunnallinen projekti, ja sitä on

toteutettu erilaisissa ympäristöissä, myös vangeille vankiloissa. Jossain vaiheessa siitä tuli Englannissa orkestereilla velvoittavaa, edellytys jotta ne voivat saada julkista tukea.

Lontooseen matkanneet saivat muun toimintaan tutustumisen lisäksi konkreettisesti osallistua opettajien ohjauksessa sävellysolempiin olemalla mukana järjestetyissä sessioissa. Tuomas Kinberg tuli innostuneena matkalta ja esitteli toimintaidean orkesterin muusikoille.

- Jos eivät muusikot innostuisi siitä, sitä olisi mahdoton tehdä. Tämä ei käskytämällä käy eikä meillä ollut sellaisia rahojakaan, että olisimme voineet palkata jonkun ryhmän tekemään jotain.

Innostusta löytyi: muodostui muusikkoryhmä sellisti **Ilkka Uurtimo**, oboisti **Jukka Hirvikangas** ja alttoviulisti **Jarmo Räikkönen**. Lisäksi Kinberg pyysi mukaan orkesterin nimikkosäveltäjä **Kalevi Ahon** ja koulupuolen asiantuntijuutta edustamaan Lahden musiikkiopiston fermaattikerhon silloisen vetäjän **Antti Ahosen**.

Jukka Hirvikangas kertoo, että ryhmä osallistui muiden orkesterien muusikoiden ja musiikin opiskelijoiden joukossa muutaman viikonlopun ajan Sibelius-Akatemian ja London Sinfoniettan järjestämään koulutukseen, jonka sisällyttämissä workshoppeissa pääsi soittamaan itse, improvisoiden. Prosessia veti London Sinfoniettan mukanaan tuoma leader. Leader, esim. säveltäjä, analysoi partituurit ja tekee valmiiksi kouluissa lasten kanssa toteutettavan suunnitelman.

- Myöhemmin kävimme Lontoossa koulussa tutustumassa meneillään olevaan projektiin. Siitä se lähti. Muissa koulutukseen osallistuneissa orkestereissa toiminta tällaisenaan vähitellen kuihtui.

Alkuperäisen ajatuksen mukaan kullonkin sävellysolempi lähtee orkesterin sen kauden ohjelmistossa olevasta teoksesta, kantateoksesta. Millainen on hyvä kantateos?

Ilkka Uurtimo kuvailee hyvää kantateosta näin:

- Esimerkiksi Kalevi Ahon Hyönteissinfonia. Joko ohjelmallinen teos, missä olisi selkeä tarina, tai sellainen teos, mistä saadaan joku hyvä rytminen motiivi tai melodinen motiivi tai mahdollisesti molemmat, tai sellainen missä on selkeä tunnelma.

Myös teoksen hyvä, mielenkiintoinen nimi on muusikoiden mielestä yksi varteenotettava lähtökohta.

Projektiin osallistumiseen ei edellytetä minkäänlaista musiikillista osaamista lapsilta, eikä myöskään opettajalta. Useimmiten osallistujat eivät siten harrastukseen soitaakaan mitään soitinta. Luokan oppilaat työskentelevät muusikoiden jakamina pienryhmissä. Opettajat ovat mukana luokassa, lähinnä seuraajan roolissa. Projektin lopuksi valmis teos esitetään. Päätöskonsertissa (ihannetilanteessa Sibelius-talossa) vanhemmat sekä muut lapsille tärkeät ihmiset ovat paikalla. Kaikki luokat

Muusikkojen soittimet tuovat melodiaa teoksiin.

On jännittävää odottaa vuoroaan ja sitten kiivetä lavalle yleisön eteen. Onnistuneen esityksen jälkeen ilo ja ylpeys täyttää salin: me teimme sen!

(useimmiten kolme tai neljä) sekä esittävät omansa että kuuntelevat toistensa teokset. Lopuksi kuunnellaan ison orkesterin soittama kantateos, ehkä tunnistetaan siitä tuttuja elementtejä - ja ennen kaikkea bongataan soittajien joukosta "meidän omat".

Päätöskonsertin jälkeen muusikot käyvät vielä luokassa antamassa juhlavasti kunniakirjat ja kysyvät samalla palautetta projektista.

Alusta alkaen oli selvää, että englantilaista konseptia ei sellaisenaan toutettaisi Lahdessa. Täällä ei ollut

niin syviä yhteiskunnallisia ongelmia kuin Lontoossa. Myös kulttuuri oli erilainen. Englantilaisessa tavassa määriteltiin hyvinkin tarkkaan projektin ainekset ja kulku, täällä se ei tuntunut luontevalta. Piti soveltaa omaan ympäristöön sopiva konsepti. Myös esim. koulumaailman haasteet ovat tuoneet tarpeen mukauttaa projekteja aikataulullisesti.

Erilaisia projekteja

Toiminnassa on ollut ja on mukana monia orkesterin muusikoita. He pitä-

vät tärkeänä sitä, että saavat toimia itselleen sopivalla tavalla, omien vahvuksiensa, prioriteettiensä ja ryhmän mukaan. Jotkut haluavat toimia pienten lasten kanssa, toiset nuorten tai aikuisten. Projektien skaala on laaja.

Ilkka Uurtimo on ollut mukana koulutuksesta asti ja kertoo ymmärtävänsä aina vain paremmin, kuinka tärkeästä toiminnasta on kyse.

- On huikeaa, kun kokee saaneensa luottamuksen lapsiin. Kerron heille heti projektin aluksi, että olen siellä heitä varten.

Ilkka teki projekteja pitkään Jukka Hirvikankaan kanssa, eri-ikäisten lasten ja nuorten, jopa aikuisten kanssa. Tältä ajalta Jukalla on seuraava muisto:

-Eräessä projektissa oli pieni poika, joka soitti viulua. Oli todella palkitsevaa, kun soitimme yhdessä improvisoiden. Katsoimme toisia silmiin: nyt kun kuuntelet mitä minä soitan, minä kuuntelen mitä sinä vastaat siihen. Yhteyden saaminen.

Viulisti **Lotta Svartström** liittyi porukkaan vuonna 2001 ja Jukan luovuttua toiminnasta työ on jatkunut Ilkan kanssa keskittyen erityisesti orkesterin kummipäiväkotiin, Ruoriniemeen. Orkesterin muusikot käyvät päiväkodissa muutoinkin säännöllisesti soittamassa ja projekti on hieno kohokohta lapsille, (aiemmin eskarilaiset ja nyt viskarit), jotka sitten lähtevät sieltä kouluihin. HMS on merkitty päiväkodin musiikkikasvatusohjelmaan.

Tapaamiset alkavat alkulämmittelyllä. Saatetaan tehdä äänimaisema. Esimerkiksi kesäpäivä: millainen on saateen ääni, miten sen saa aikaiseksi? Lapsille annetaan tarkat ohjeet, mutta ei sanella mikä on oikea tapa tehdä. Oma keho on tärkeä soitin, ja sen lisäksi lapset soittavat projektin aikana yleensä orff-soittimia. Muusikot tuovat teokseen omilla soittimillaan melodiasia. Aina muistellaan mitä edellisellä kerralla tehtiin. Muusikot eivät kerro sitä, vaan kyselevät lapsilta.

Ilkka:

- Eli mielikuvia. Jos on ohjelmallinen teos kantateoksena, me kerromme väljästi sen tarinan. Kun se on kerrottu, tai kun on keksitty tarina, annetaan soittimet ja jaamme lapset pienryhmiin. Tehtävänantona on: "Siirtäkää tämä

soittimiin. Teidän pitää tietää, mistä se alkaa, ja mihin se loppuu.” Sitten sitä voidaan kasvattaa lisäten siihen joka kerralla jotain: prinssi, prinsessa, lintu... Tämä ei ole säveltämistä sillä tavalla, että kirjoittaisimme ylös, vaan kaikki pitää muistaa. Soittaminen ei voi olla sattumanvaraista.

Lapset työskentelevät pienryhmissä toisiaan kuunnellen ja keskenänsä neuvotellen ja tuovat ehdotuksia isolle ryhmälle. Jos ehdotuksia on monia, niistä äänestetään demokraattisesti. Työskentelyn aikana voi tulla yllätyksiä:

- Emme kysy opettajalta lapsista etukäteen, eikä meillä siten ole heistä ennakkokäsityksiä. Kun projektin aikana tarvitaan monenlaisia taitoja, heistä voi tulla esiin ennen näkymättömiä kykyjä, jotka hämmästyttävät kaikkia. HMS-projekteissa meille kaikille niin tärkeitä onnistumisen tunteita voivat saada myös sellaiset lapset, jotka eivät niitä ehkä oppiaineissa saa.

Ilkka ja Lotta ovat toki tehneet useita projekteja myös muualla. Lotta kertoo upean muiston isompien oppilaiden kanssa työskentelystä:

- Nuorten kanssa parhaita elämyksiä on, kun sävellys siirtyy vielä paljon enemmän heidän itsensä käsiin. Välillä meidän ohjaajien täytyy siirtyä syrjään, kun huomaamme, että sävellys lähteekin menemään johonkin ihan muuhun suuntaan näiden nuorten ansiosta. Tosi palkitsevia hetkiä ovat ne, kun nuoret itse ottavat vastuun. Hyvä esimerkki tällaisesta on, kun teimme elokuvamusiikista projektin. Kun menimme Ilkan kanssa kouluun, luokanopettaja olikin laittanut lapset

Projektit harjaannuttavat yhteistyöhön.

kirjoittamaan tarinoita ja niistä he olivat muokanneet itse elokuvakäsikirjoituksen ja jopa kuvittaneet sen omilla piirustuksillaan. Lähdimmekin säveltämään - ei orkesterin soittaman elokuvamusiikin pohjalta ja sieltä ideoista – vaan suoraan heidän tarinaansa. Siitä tuli mahtava onnistuminen; ensinnäkin siinä mielessä, että tilanne oli aivan eri, kuin mihin me olimme valmistautuneet, mutta nimenomaan siksi, että se oli todellakin näiden lasten näköinen tarina.

Harri Lidsle, orkesterin tuubisti, on ollut HMS:ssä mukana noin kaksikymmentä vuotta. Tuuba orkesterisoittimena tarjoaa hänelle toisinaan mahdollisuuden toteuttaa ylimääräisiäkin projekteja. Niinpä niitä on kertynyt hänelle lasten, nuorten ja erilaisten aikuisten ryhmien

kanssa todella paljon. Joskus niiden päätöskonsertti on pienimuotoinen. Muusikkoparina on ajan saatossa ollut useampikin henkilö.

Harri on yhteyshenkilö orkesterin kummikouluun, Kivimaan kouluun, ja tekee säännöllisesti projekteja sen 8. luokan valinnaisen musiikin ryhmän kanssa. On voitu lähteä liikkeelle kantateoksen nimestä (esim. Pavane kuolleelle prinsessalle) tai miettimällä, mikä sävellys oikeastaan on. Sehän on tarina, jossa ei ole sanoja vaan siinä on äänet. Lämmittelynä muusikot voivat esittää pikatarinan lasten antamien ajan, paikan ja henkilöiden pohjalta, tai se voidaan tehdä improvisoimalla yhdessä lasten kanssa. Sen jälkeen muusikot kertovat, mikä heidän (kantateoksen) aihe on, ja antavat lähtöaineet työskentelylle.

Harrikin kertoo projektien tuovan mukanaan hienoja yllätyksiä, kuten viime vuonna, kun 8-luokkalainen hiljainen poika kertoi tapaamisesta, että hän kirjoittaa runoja ja on kirjoittanut tästä aiheesta tällaisen räpin. Päätöskonsertissa hän räppäsi sen laulla kaikkien edessä, räppäriin elkein!

Vuonna 2020 toimintaan mukaan tullut alttoviulisti **Riikka Lounamaa** toteutti viimeisimmän projektin keväällä 2024 päiväkotia Pääskynpesän eskareiden kanssa apunaan ryhmässä oleva 7-vuotias tyttärensä ja esikoulun projektiin vahvasti sitoutuneet aikuiset.

- Tarina (**Maiju Koskela**: Antelias metsä) oli projektissa esityksen kan-

Hiljentyminen kuuntelemaan ja hyvä keskittyminen.

Päättöskonsertti on lapsille ja heidän läheisilleen ikimuistoinen kokemus.

tateos. Lopulta kahdelle eri viikolle sijoittunut harjoitusperiodi sisälsi sekä teatteriosuuden että lasten musiikkipajan, jossa valmistin lasten kanssa esityksen musiikin. Esityksiä oli kaksi (tällä kertaa Pääskynpesän päiväkodilla) ja katsojia lähemmäs 200. Lapset ylittivät itsensä monella tapaa. Erityisen onnistuneena osuutena ja hyvänä esimerkkinä sävellyspajan annista pidän esityksen loppua, jonka toteutus pohjautui erään lapsen idealle: Altoviulun ja laulun improvisoidussa vuoropuhelussa yhdistyi mielikuvituksen käyttö ja ideoiden yhdistely, taiteellinen ote ja omien rajojen rohkea ylittäminen teatterin ja säveltämisen antamissa raameissa.

Projektien anti

Kaikki HMS-toiminnassa mukana olevat musikot sanovat, että haluavat kantaa kortensa kekoon osallistumalla muuhunkin orkesterin työhön kuin soittamiseen. He muistuttavat, että orkesteri on osa kaupunkia; tarkoitus on olla koko kaupungin orkesteri. Hei, me sävelletään! - projekteissa lapset ja nuoret kohtaavat turvallisia aikuisia, jotka tutustuttavat heidät musiikkiin ja musiikin kuuntelemiseen.

- Synnytetään näille pienille lapsille ja heidän vanhemmilleen kontakti orkesteriin. Eiväthän näissä sävellyspjekteissa olevista kaikista rupea harrastamaan musiikkia, mutta mahdollisesti heistä tulee meidän

kuulijoitamme tai vaikkapa kaupungin vaikuttajia. Päättöskonserteissa on myös aina sellaisia lapsia ja aikuisia, jotka ovat Sibeliustalossa ensimmäistä kertaa. Monet heistä sanovat tulevansa uudestaan.

Muusikoiden mielestä lasten ja nuorten kanssa toimiminen ja ilo heidän onnistumisestaan on hyvin palkitsevaa. Sen lisäksi HMS-toiminta antaa myös muusikon työpakettiin uutta: Työparina oppii tuntemaan toisen hyvin ja luottamaan häneen yllättävissäkin tilanteissa. Improvisointi on avaavaa ja vapauttavaa ja opettaa myös kuuntelemaan erilailla: huomaa havainnoivansa orkesterissa herkästi mitä tapahtuu ympärillä eri soitinryhmissä. Periodit ovat myös virkistävä hyppäys arkityöstä, vaihtelua orkesterimuusikolle.

Miksi Hei, me sävelletään! -projekteja ei sitten toteuteta useammin kuin korkeintaan kerran syys- ja toisen kerran kevätkaudella?

Syynä on erittäin haastava palapeli, jossa orkesterin toimistossa työskentelevän yleisötyön koordinaattorin työpanos on äärimmäisen merkittävä. Ensin **Hilkka Liinavirta** ja sittemmin **Kristiina Palvanen** ovat hoitaneet tehtävää omien muiden työtehtäviensä ohella suurella sydämellä.

Lotta kiteyttää asian:

- Me, jotka näymme lavalla emme ollenkaan ole yksistään se projekti, vaan myös intendentin ja erityisesti yleisötyökoordinaattorin rooli on äärimmäisen tärkeä ja koko orkesterin sitoutuminen siihen, että on päättöskonsertti. Se merkitsee yhtä iltatyötä lisää. Että sen tärkeys nähdään, on arvokas juttu.

Keväällä 2025 tulee kuluneeksi 30 vuotta ensimmäisestä projektista. Eläköön Hei, me sävelletään!!

• Virve Nuorgam

Kuvat: Sinfonia Lahti

Musiikki on seikkailu

Syksyllä 2021 alkanut **Dalia Stasevskan** kausi Sinfonia Lahden ylikapellimestarina ja Sibeliustalossa taiteellisenä johtajana on viimeistä kautta vaille valmis. Vaikka haikeat jäähyväiset ovat vasta keväällä, on nyt sopiva aika keskustella Dalian kanssa Lahden ajasta. Jo se, että me kaikki puhumme tavallisesti "Daliasta", emmekä esim. ylikapellimestari Stasevskasta, kertoo paljon.

Mikä tekee Sinfonia Lahdesta Sinfonia Lahden?

Sinfonia Lahtea Dalia kuvaa hyvin poikkeukselliseksi orkesteriksi Suomen historiassa. Pienestä kaupunginorkesterista tuli maailmankuulu Sibeliustalossa orkesteri. Puhutaan jopa Lahden ihmeestä.

- Siihen tarvittiin vahva, intendentistä ja ylikapellimestarista koostuva johtokaksikko, heittäytyvä orkesteri sekä paljon työtä, visioita, intohimoa ja menestyksen nälkää. **Sibeliuksella** ei ollut mitään suhdetta Lahteen, mutta niin vaan täällä onnistuttiin brändäämään orkesteri viralliseksi Sibeliustalossa orkesteriksi. Brändiin kuuluivat Sibeliuksen kokonaislevytykset, Sibeliustalossa rakentaminen, Sibeliustalossa festivaali sekä aktiivinen kiertueura, joka puolestaan poiki lahtelaiselle orkesterille vakaan ja arvostetun aseman ja kuulijakunnan ympäri maailmaa. Nousu kansainvälisesti menestyksekkääksi orkesteriksi on muovannut sitä suuresti. Orkesterilla on lämmin, keskieuropalainen saundi sekä upeaa spontaaniutta ja heittäytymistä, mistä nautin valtavasti.

Lahdessa on jäämässä eläkkeelle iso määrä soittajia tulevien vuosien aikana. Se tulee vaikuttamaan orkesteriin paljon, voidaan puhua sukupolvenvaihdoksesta. Tässä Dalia näkee uusia mahdollisuuksia niin orkesterille kuin uudelle ylikapellimestarillekin kehittyä ja luoda jotain uutta Lahden hienon historian jatkumoksi.

- Orkesterin luonteeseen kuuluu olla jatkuvasti pienessä muutosprosessissa ja näin rinnakkain kulkevat aina vanha ja uusi.

Yli generajojen

Dalia on rajojen ylittäjä ja visionääri. Hän inspiroituu niin oopperasta kuin populaarimusiikistakin. Se, mitä genreä mikäkin edustaa, ei ole kiinnostavaa. Kiinnostavaa hänestä on se, koskettaako taide ja herättääkö se tunteita ja ajatuksia, eli se miten taide kommunikoi.

- Ajattelen taiteesta ja musiikista aina yli generajojen. Minusta on kiinnostavampaa kohdata musiikkia, niiden tekijöitä ja esittäjiä uniikkeina ääninä, jotka näkevät sekä kokevat maailman mielenkiintoisella tavalla ja sitä kautta luovat kiinnostavaa musiikkia sekä taidetta. Täten satakertaistan mahdollisuuteni kohdata maailma ja ihmiset jotka luovat asioita ja laajennan myös omaa ymmärrystäni monimuotoisesta ympäristöstäni. Uteliaisuuteni ei sallisi minun toimia vain pienellä kentällä!

On tärkeää vaalia klassisen musiikin upeaa historiaa, mutta myös olla viemässä sitä kohti uusia polkuja. Dalian mukaan klassinen musiikki ei ole koskaan aikaisemmin ollut näin laaja-alaista ja monimuotoista.

- Me elämme tällä hetkellä hyvää ja inspiroivaa aikaa musiikissa, etenkin klassisella puolella. Ovet jotka ovat aikaisemmin olleet suljettuina, ovatkin avautumassa ja kenttäämme tulvii uusia raikkaita ääniä. Mitä, miten ja millä kuuntelemme musiikkia, on valtavassa murroksessa. Musiikki on seikkailu, eikä taiteessa ole sääntöjä mitä pitäisi noudattaa. Miksi siis pitäytyä vain siinä miten olemme tehneet asioita vuosikymmeniä? On myös tärkeää tutkia uusia polkuja ja katsoa mihin matka meidät vie.

Tähtihetkiä Lahdessa

Aikaansa Lahdessa Dalia pitää sekä antoisana että opettavaisena. Hän on halunnut viedä orkesterin näinä vuosinani kohti sitä, mitä tarkoittaa olla nykyorkesteri tässä ajassa. Olla avoin, ajan hermolla, monipuolinen, laaja-alainen ja palvella

mahdollisimman isoa kuulijakuntaa, sekä näkyä että kuulua lahtelaisten keskuudessa.

- Olen erittäin ylpeä **Helvi Leiviskän** keskeisen orkesterimusiikin ensimmäisestä kokonaislevytyksestä. Toinen levy tulee ulos talvella 2025. Se on yhteinen suuri ponnistus ja kulttuuriteko. Olen myös ylpeä saavutuksistamme nykymusiikin saralla. Ohjelmisto on uudistunut, olemme tehneet vaikuttavan määrän suomen kanta-esityksiä keskeisimmiltä nykysäveltäjiltä, saaneet aikaan mm.

John Adamsin vierailun sekä **Kaija Saariahon** suunnittelemaan meille konserttiohjelman.

Sibelius-festivaalin taiteellisen johtajan työ on ollut suuri kunniatehtävä ja ehkä hienoin saavutus on

ollut "löytää" Sibeliuksen itsensä suunnittelemaa ohjelmia ja rekonstruoida niitä. Ne ovat olleet elämyksiä.

Sydämen projekti

Tulevaisuuden suunnitelmista ja isoista liikkeistä kerrotaan sitten kun niiden aika on. Monia vaihtoehtoja täytyy punnita hyvin tarkkaan. BBC Symphony Orchestran kanssa Dalia jatkaa vielä jonkin aikaa päävierailijana.

- Minulle ja puolisololleni **Laurille** syntyi lokakuussa 2023 tytär. Se on ollut valtava ja positiivinen mullistus elämässämme. Seuraavat isot päätökset täytyy tehdä myös perhettä ajatellen. Seuraava iso projekti, josta kuitenkin mielelläni puhun, on ukrainalaisen musiikin tunnettavuuden edistäminen. Siihen tulee kuulumaan pitkäjänteistä levyttämistä sekä investoimista ukrainalaisiin orkestereihin ja muusikoihin. Olen tästä suunnattoman innoissani ja tämä on minulle myös sydämen projekti.

Suurta yhteishenkeä lahtelaisten kanssa Dalia kertoo kokeneensa myös konserttitalin ulkopuolella, kun yhdessä on järjestetty keräyksiä, joilla on autettu ukrainalaisia sodan keskellä. On kudottu suunnattomat määrät villasukkia ja kerätty hygieniatuotteita shampoista vaippoihin.

- Sinfonia Lahti ja Sibeliustalo ovat Lahden kruununjalokivi. Lahtelaisten tulisi olla niistä molemmista erittäin ylpeitä ja kehotankin harrastamaan epäsuomalaiseen tyylin kehuskelua näillä asioilla. Toivon valtavasti upeita vuosikymmeniä ja hetkiä hyvän musiikin parissa Sinfonia Lahdelle, Sibeliustalolle ja yleisölle!

• Mirja Ukkonen

Kuva:
Veikko Kähkönen

Iso ja lempeä

Se on orkesterin matalaäänisin soitin. Sen putkella on pituutta lähes kuusi metriä. Sen sointiväri on erityisen sympaattinen ja aseista riisuva. Se kuuluu tarvittaessa hyvin läpi, eikä tarvitse soittaa edes kovaa. Usein sitä ei edes huomaa, sillä se saattaa sulautua orkesterin sointiin antaen sille ikäänkuin värin. Se on kontrafagotti.

Fagotin varaäänienjohtaja **Essi Vartio** soitti pitkään huilua. Sibelius-Akatemiassa hän pääsi kokeilemaan myös kontrafagottia ja mitä pidemmälle opinnot etenivät, sitä kiehtovammalta soitin alkoi tuntua.

- Minusta tuntui, että kontrafagotti on ehkä väärin ymmärretty soitin ja halusin tehdä sille oikeutta. Että ihmiset ymmärtäisivät miten hieno ja pehmeä soundi siinä voi olla. Motivaatio kasvoi soittaessa. Olen kotoisin Lahdesta ja sikäli onnekas, että saan soittaa synnyinkaupunkini hienossa sinfoniaorkesterissa. Periaatteessa kaikki fagotistit soittavat myös kontrafagottia, sillä sormitukset ovat samat. Mutta sitten on näitä kontrafagottispecialisteja kuten Kjell, joka mahtuu varmasti Suomen top kolmoseen.

Soitinvalinnassa on usein sattumia ja ajautumisia matkalla. Fagotinsoittaja **Kjell Häggkvist** ajautui Pohjanmaalta koesoittoon Lahteen v. 1988 ja jäi sille tielle. Hänen soittimensa oli ensin trumpetti.

- Taidan olla sen verran erikoinen itsekkin, että vähän erikoisempi soittimen ääni kiehtoo. Etsin myös soitinta, joka paremmin fyysisestikin vastaisi toiveitani ja päätin kokeilla fagottia. Minulle väitettiin että se olisi helppo soitin! "Iso pilli" astui kuvaan mukaan kun sain paikan Lahdesta.

Orkesterin matalin ääni tuo paljon vastuuta, sillä matalan äänimaton päälle ikäänkuin rakentuu kaikki muu. Niin soittimen kuin soittajankin on oltava hyvässä vireessä, on osattava sulautua muihin soitinryhmiin. Esimerkiksi jousiston ja muiden puhaltajien kanssa fagoteilla on paljon soittamista. Matalassa rekisterissä kontrafagotti soi voimakkaammin ja vastaavasti ohenee korkeammalle mentäessä. Ylimmässä ja alimmassa rekisterissä nopeat aika-arvot saattavat olla vaikeita.

- Järkevä säveltäjä ei kirjoita nopeita kuvioita kontrafagotille. Meillä on paljon läppiä hallittavana, eikä soitinta voi verrata tässä mielessä vaikkapa huiluun. Mutta onhan toki **Beethovenin** kirjoittanut nopeita kuvioita kontrafagotille, Essi pohtii.

- Itse viihdyn hitaissa osissa parhaiten, ehtii nauttia äänen väristä. Kaikkein parasta on, kun saa värittää bassoja ja koko orkesteria, Kjell lisää.

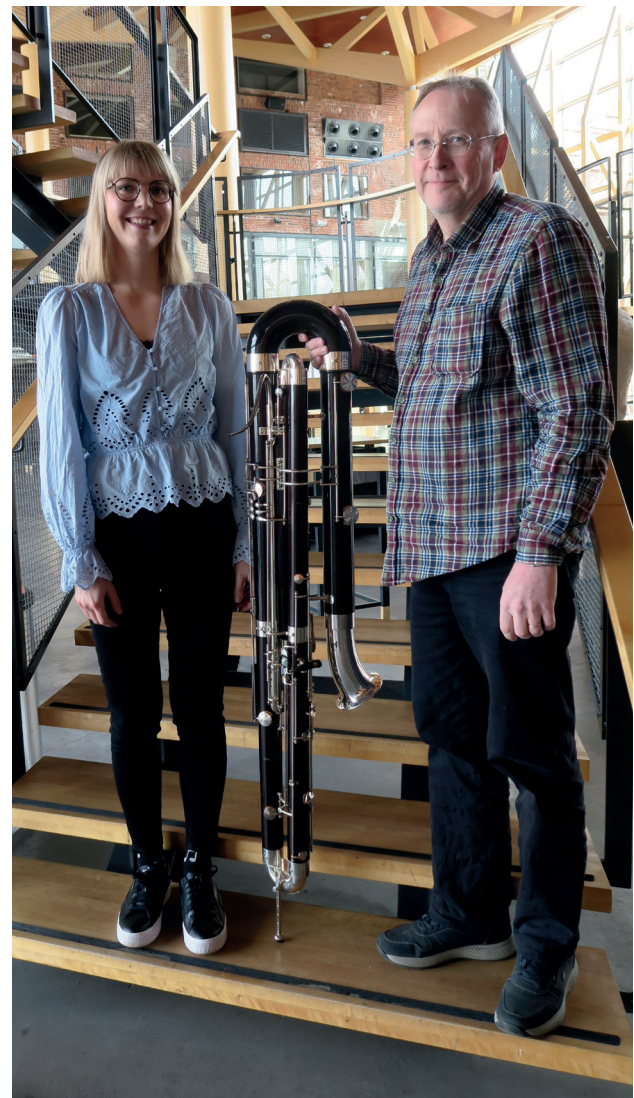
- Palkitsevaa on myös kun on harjoitellut paljon jotain tosi vaikeaa kappaletta, ja sitten onnistuu konsertissa. Koska soitin on kunnan jötkäle, ja soi oktaavia alemmaa

kuin fagotti, bassolinjan soittaminen on erityisen hauskaa. Matalimpien äänten värähdellessä hitaasti soittaja itsekkin saattaa tärähtää mukana. Saatetaankin sanoa humoristisesti, että kontrafagottia "ajetaan", Essi valottaa.

- Varsin palkitsevaa on myös, jos suukappale on mahdollisimman mieluinen ja konsertti menee senkin ansiosta kivasti, Kjell lisää.

Röörit kuntoon

Suukappale, suutin, rööri, suuhinen. Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Rööriin puhallettaessa kaksi ruokolehdykkää värähtelee toisiaan vasten ja synnyttää äänen. Vaikka röörit voi myös ostaa valmiina, suurin osa soittajista valmistaa suukappaleet itse. Valmiina ostaminen voi olla arpapeliä,

Orkesterin matalin ääni tuo vastuuta, sillä matalan äänimaton päälle rakentuu kaikki muu. Kontrafagotin on myös osattava sulautua muihin soitinryhmiin. "Isolla pillillä" saa soittaa lempeästi ja saa soittaa kovaa, kertovat Essi Vartio ja Kjell Häggkvist.

Fagotin äänenjohtajan, Harri Ahmaksen (vas.) mielestä kontrafagotti on parhaimmillaan kamari- ja orkesterimusiikissa. Soittimen luonteen ovat sisäistäneet hienosti esimerkiksi S. Prokofjev, D. Shostakovich ja G. Mahler. Fagottiryhmässä pääpaino työajasta kaikilla soittajilla kuluu fagotilla. Silloin kun kontrafagottia tarvitaan, siihen tarttuu joko Essi Vartio tai Kjell Häggkvist.

sillä jokaisella on oma tyyli, soittotapa ja fysiikka, joten valmiit röörit eivät voi olla räätälöityjä tähän kaikkeen. Tuon pienen osan vaikutus äänen laatuun on melkoinen.

- Se vaikuttaa aivan kaikkeen - vireeseen, sointiväriin, nyansseihin. Jotkut ovat väittäneet, että röörin onnistuminen vaikuttaa jopa 80 prosenttia äänen laatuun, mutta ainakin 60-70 prosentin vaikutuksesta voidaan puhua. Sen valmistaminen ei välttämättä ole fagotistin lempipuhua, sillä se vie paljon aikaa, ja lopputulos voi periaatteessa olla mitä vaan vaikka olisi kuinka kokemusta kertynyt, Kjell selvittää.

- Minulle joku opettaja sanoi, että sitä oppii tekemään hyviä röörejä tai sitten oppii soittamaan huonoilla, Essi lisää.

Puhallinsoittimien opiskelijoita tarvittaisiin lisää. Siihen miksi nuoret eivät ensi soittimekseen yleensä valitse fagottia saatikka kontrafagottia, on ilmeinen syy. Fagotti on iso soitin ja sen opiskelun voi aloittaa yleensä n. 15-vuotiaana. Suurin osa lapsista on siihen ikään mennessä jo valinnut jonkun muun soittimen. Onneksi nykyisin on lasten ja nuorten soittimiakin, jotka ovat sopivan kokoisia eivätkä niin kalliita kuin normaalikokoiset. Fagottia ei myöskään tunneta niin hyvin kuin suosikkisoittimia. Suomessa hyvää valistus- ja koulutustyötä tekee mm. Oboe- ja fagottiseura. Myös molemmat kontrafagotistimme ovat tehneet opetustyötä, vaikka heiltä ei siihen tällä hetkellä aikaa riitäkään.

Kun ei ole ollut paljon soittajia tai soittimia, vain isoissa kaupungeissa on päässyt soittamaan fagottia. Pedagogiikkaverkostoa tai sellaisia koulukuntia kuin esim. viulussa tai pianossa, ei ole vielä päässyt syntymään.

- Kontrafagotit ovat yleensä orkesterien omaisuutta, sillä ne ovat arvokkaita soittimia. Aikaisemmin maaseu-

dulla soittimet olivat niin harvinaisia, että soittamaan pääsyyn riitti kun omisti soittimen ja osasi soittaa kolme ääntä, Kjell naurahtaa.

Ilmeikäs ja inhimillinen

Musiikissa on karaktärejä ja ne on saatava esiin. Fagotilla voi unelmoida, rähistä tai varoittaa, sillä se on ilmeikäs ja inhimillinen, tarvittaessa jopa vitsikäs soitin. Ajatellaanpa vaikka kuinka **Sergei Prokofjevin** säveltämässä lasten sadussa *Pekka ja susi*, isoisa-fagotti paapattaa liian kaus metsään vaeltaneelle Pekalle. Tai **Maurice Ravelin** *Hanhiemossa* kontrafagotti loihtii hirviön kaunottaren vastapariksi. Kontrafagottikonserttoja ovat säveltäneet ainakin **Gunther Schuller** ja **Kalevi Aho**. Ahon virtuoosisessa *kontrafagottikonsertossa* on todella monenlaista soitettavaa. Ahon teoksissa on muutenkin usein kontrafagotilla suuri rooli.

- Myös **Johannes Brahmsin** 1. sinfonia on kontrafagotille hienoa soitettavaa. Saa soittaa lempeästi ja saa soittaa kovaa. Soittimesta löytyy siis myös lempeyttä. Mitä enemmän sitä löytyy, sitä enemmän soittimelle on käyttöä. Essi osaa tämänkin. Sitä olen saanut todistaa vuodesta toiseen, Kjell hehkuttaa.

Kontrafagotistimme pohtivat vielä ottaako kukaan muu niin tosissaan heidän soitinta kuin he itse.

- Otan soittimeen kohdistuvan vitsailun haasteena. Ajattelen, että soitan tätä soitinta niin tosissani ja niin hyvin kuin pystyn. Musiikki ilmentää iloa, surua ja kaikkea siltä väliltä. Tämän kaiken haluan tuoda esiin, Essi tiivistää.

• Mirja Ukkonen

Missä HÄN on nyt?

Jukka "Henkka" Henriksson saapuu haastattelavaksi **Jean Sibeliuksen** muotokuva kina- lossaan. Henkasta huokuu rauhallisuus ja leppoisuus - no, hän on jäänyt työelämästä vapaalle pari vuotta sitten, toimittuaan Sibeliustalon vahtimestarina 22 vuotta. Monet lahtelaiset ovat saataneet ennen sitä kohdata hänet ovelta ensimmäisenä mennessään ilta- ja yöaikaan ravintolaan.

Työtä kohti

Nuorena miehenä Henkka kouluttautui puusepänilinjalta töihin Iskuun, jossa hän teki kirjahyllyjä ja osakasausta seitsemän vuotta. Kiinteistöhoitajan kurssituksen kautta tie vei Kaupunginsairaalaan muun muassa avaamaan viemäritukoksia muutamaksi vuodeksi. Seuraava pesti Pelastusarmeijan valvontatöissä toi esiin Henkan kuuuntelemisen ja neuvottelemisen taidot. Enemmän toiminnallinen työpaikka oli Tavaratalo Aleksanterin vahtimestarin tehtävät, jossa piti päivittäin juosta varkaiden perässä.

- Samaan aikaan, kolmen vuoden ajan, ohjasin myös treenejä Nick's Sport -kuntosalilla, lisää Henkka.

Yöelämä kutsuu

Vahtimestari, poke, portsari ja erään asiakkaan pelastusenkeli – näillä nimikkeillä Henkka toimi Lahden Seurahuoneen Pihatossa kymmenen vuotta. Työtä tehtiin ilta yhdeksän ja aamu viiden välisenä aikana, mistä seurasi se, että ajoittain töihin sekä tultiin että sieltä lähdettiin pimeään aikaan. Tällöin nukkua piti valoisaan aikaan.

- Vuodet 1990-luvulla oli yöelämän "kultaista" ajanjaksoa, jolloin ravintoloissa riitti asiakkaita moneen lähtöön. Ja silloinhan ei farkuilla päässyt ravintolaan sisään, muistuttaa Henkka.

- Myös eräästä "pystypainista" on jäänyt olkapäähän pysyvä vamma, joka vaivaa vielä tänäkin päivänä.

Uuden alku

Keväällä 2000 valmistunut Lahden Sibeliustalo toi Henkalle uuden työpaikan. Henkka oli talon ensimmäinen vahtimestari ja alkuun myös ainoa, joten tekemistä riitti. Sinfonia Lahden konserttien lisäksi talossa järjestettiin myös kevyen ja pop-musiikin konsertteja sekä erilaisia kokouksia ja tilaisuuksia. Näiden organisoiminen ja toimintamallit luotiin uudessa talossa aivan alusta, joten vahtimestari teki alkuun muutakin kuin järjesteli kalusteita kokoustelijoille.

- Alkuaikoina järjestettiin lähes 200 kevyen musiikin konserttia vuodessa. Ensimmäinen esiintyjä oli muuten **Jari Sillanpää**. Klassisen musiikin konsertteja järjestettiin vuodessa 20-30 kappaletta.

Mieleepainuvin työtehtävä oli olla mukana järjestämässä Suomen EU:n puheenjohtajakauden kokousta Sibeliustalossa vuonna 2006.

- Silloin asiat tehtiin suuren maailman malliin. Etenkin turvajärjestelyiden suhteen, jolloin raskaasti varusteltuja poliiseja oli 300 Sibeliustalon ulkopuolella ja tarkka-ampujat päivystivät katolla ympäri vuorokauden. Siihen suhteutettuna konserttien järjestäminen oli jo perusrutiinia, toteaa Henkka.

Sopivasti tekemistä

Henkasta ei huomaa, että hän on jo eläköitynyt. Siihen varmasti vaikuttaa aktiivinen ja positiivinen elämänsäsenne. Hän on käynyt matkamoottoripyräilemässä aina Marokossa asti, jolloin ajokilometrejä tuli 11 000 kilometriä lisää. On hän käynyt silloin tällöin myös koripallo-otteluissa hoitamassa "järkkäriin" tehtäviä.

Palataan alun Sibeliuksen muotokuvaan. Henkka on piirtänyt koko ikänsä, ja nuorena hän teki kuvituksia röntgenpapeereihin ja koulukirjojen tyhjiin sivumarginaaleihin, jos lehtiötä ei ollut saatavilla. Häntä kiinnostaa etenkin lyijykynätekniikka, ja vaikka se on aikaa sekä ajantajun vievää, niin sopiva piirustuskohte vie mennessään.

- Lähtökohtana piirustukselle käytän hyvää kuvaa. Etenkin henkilöhahmoissa katse vangitsee, ja lisäksi persoona itsessään sekä sen historia.

- Sibeliuksen muotokuvan lisäksi olen piirtänyt muotokuvan **Vesa-Matti Loirista**, johon sain myös Veskun oman allekirjoituksen eli hyväksymisen teokseen, Henkka analysoi.

Entäs sitten musiikki? Henkan musiikkimaku kattaa monenlaista Sibeliuksesta **Jimi Hendrixiin**. Jos Henkka saisi valita kautta aikain esiintyjän, orkesterin tai bändin esiintymään Sibeliustaloon, niin hän kuuntelisi siellä mielellään muun muassa kappaleet *Have You Ever Seen The Rain* ja *Fortune Son* -kappaleet **Creedence Clearwater Revivalin** esittämänä.

P.S. Finlandia-klubin logo on Henkan suunnittelema ja tekemä. Idea syntyi 10 minuutissa siitä, kun hän kuuli että tunnukselle on tarvetta.

• Juha Kortelainen

MINIMALISMI

– musiikkia vai hypnoosia?

Konserttiohjelmistot ovat kautta aikojen kokeneet aina silloin tällöin musiikin uusien tyylien ja muotivirtausten aiheuttamia ”ravistuksia”. Niihin tottuminen on sitten vaihdellut tavalla, jota on ollut vaikea ennustaa. Ehkäpä hermoille käyvintä aikaa elettiin 1950- ja osin vielä 1960-luvullakin, jolloin kokeiltiin musiikin ”äärilaitoja”, kehiteltiin elektronista sävelkieltä, lähes kiellettiin sävellajit ja kolmisointu ja mitä kaikkea. No, tästäkin ajanjaksosta on selvitty, ja siitä on jäänyt jonkin verran musiikkia ja ideoita elämään, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet myös seuraaviin tyylipainotuksiin. Siitähän usein puhutaan, että musiikin ainoa hyväksyttävä ominaisuus ei suinkaan voi olla pelkkä kauneus...

Minimalismi on yksi niistä musiikin suuntauksista, joka syntyi reaktiona edellä mainittuihin virtauksiin ja lähinnä eurooppalaisen konstruktivismiin ja sarjallisuuden älyllisyyteen. Laajemmin ottaen minimalismi on abstraktisuuteen painottuva suuntaus mm. kuvataiteessa, muotoilussa, arkkitehtuurissa, musiikissa ja elokuvassa. Siinä pyritään keskittymään kaikkein olennaisimpaan, ja karsimaan ilmaisu turhista rönsyistä. Minimalistisessa musiikissa korostuu toisto: musiikki perustuu usein pienten sävelkuvioiden toistoon, hyvin hitaaseen ja vähäiseen muunteluun. Tärkeää on yksinkertaistettu rytminen, melodinen ja harmoninen sävelkieli. Tällaista sävelkieltä alkoi syntyä enemmän määrin 1960-luvun puolivälin tienoilta lähtien. Tyyli kukoisti 1970-luvulla erityisesti Yhdysvalloissa, jossa se oli myös syntynyt. Vasta myöhemmin se

on saanut yhä enemmän jalansijaa muualla maailmassa.

Ensimmäisiä tunnettuja minimalistisia sävellyksiä oli kalifornialaisen **Terry Riley**n teos in C vuodelta 1964 vapaavalintaiselle kokoonpanolle. Joitakin vuosia myöhemmin mainetta tällä niukalla ja toisteisella tyyllillä alkoivat saada niin ikään yhdysvaltalaiset **Steve Reich** ja **Philip Glass**, jotka edelleen ovat usein esillä olevia nimiä konserttiohjelmissa eri puolilla maailmaa. Edellä mainitut säveltäjät monien muiden lisäksi käyttivät paljon vaihteellisia lyhyitä melodisia fragmentteja, jotka hienovaraisesti muuttuivat teoksen edetessä. Parhaimmillaan tällainen tekniikka antaa kuulijalle lähes transsimaisen kokemuksen. Monien minimalistisäveltäjien teoksista voi aistia myös turhan dramaattisuuden välttämistä, jazz- ja popmusiikin vaikutusta, sekä aasialaisen ja afrikkalaisen musiikin tunnelmia. On osuvasti sanottu, että ”minimalismi kutsuu kuulijan meditatiiviseen tilaan”.

Kuten kaikki tyylit, myös minimalismi on kokenut olemassaolonsa aikana erilaisia painotuksia ja variaatioita. Nykyisin kuulee puhuttavan usein pehmeämmästä ns. postminimalistisesta tyylistä, joka ei enää noudata kaikkia alkuperäisen tyylin tunnusmerkkejä. Tämä tarkoittaa usein sitä, että säveltäjä ottaa minimalismista vaikutteita omaan tyyliinsä, eikä lopputulos muistuta enää paljoakaan yhdysvaltalaista alkuperäänsä. Jotkut säveltäjät ovat yhdistäneet toisteiseen ainekseen romanttisia vivahteita, ja ehkä tyyllisitaattejakin. Voisi siis sanoa, että ”toistamisen taide” on sitten 1960-

luvun edennyt vähitellen melko kauas lähtökohdistaan.

Suomessa minimalistinen musiikki on saanut enemmän sijaa konserttiohjelmissa vasta tämän vuosituhannen puolella. Maamme omat säveltäjät ovat omaksuneet minimalistisia piirteitä toistaiseksi melko vähän, mutta esimerkiksi Virossa näitä vaikutteita on saanut musiikkiinsa ainakin **Arvo Pärt** ja **Lepo Sumera**. Esim. Pärtin musiikkia on esitetty Helsingissä otsikolla ”Sakraalinen minimalismi.” Näiden lisäksi maassamme on tuotu esiin mm. Steve Reichin, Philip Glassin ja **John Adamsin** keskeisiä teoksia. Sinfonia Lahti on ollut minimalismin suhteen eräänlainen ”myöhäisherännäinen”, mutta asia on tehnyt korjausliikettä jo muutamien vuosien ajan. Arvo Pärtiä oli ohjelmissa ensikerran marraskuussa 1978, mutta sen jälkeen on ollut tällä rintamalla melko hiljaista. Edellä mainituista säveltäjistä on saanut eniten jalansijaa Sinfonia Lahden konserteissa yhdysvaltalainen John Adams, jonka teoksia on kuultu Lahdessa kaikkiaan kymmenen kertaa, mm. viulukonsertto vuosina 1995, 2006 ja 2016. John Adams vieraili itse Lahdessa vuoden 2021 lokakuussa, jolloin hän johti mm. yhden pääteoksistaan, suurelle orkesterille kirjoitetun Harmonielehren. Tällä kaudella Sinfonia Lahti esittää mm. Philip Glassin esitetyimpiin teoksiin kuuluvan Viulukonserton, ja esim. Tapiola Sinfonietta järjestää ensi vuoden maaliskuussa Minimalismifestivaalin.

• Hannu Kivilä

Työt eivät enää häiritse harrastuksia

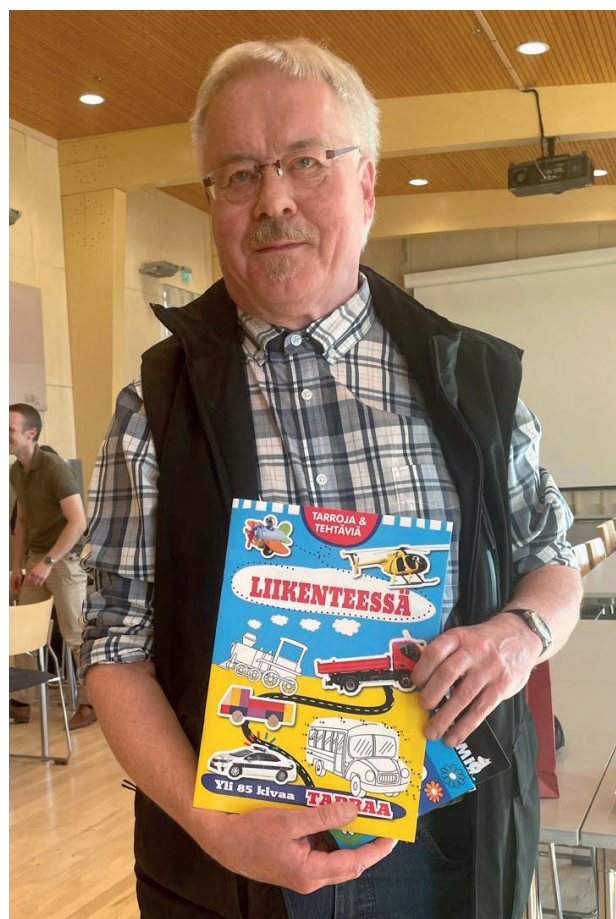
Laajasti sivistynyt, monitaitoinen, huumorintajuinen, sinnikäs, sääntöilinen, ystävällinen, avarakatseinen ja vaatimaton. Tässä joitain sanoja luonnehtimaan **Hannu Kivilää**. Hänen kanssaan on miellyttävää keskustella aiheesta jos toisesta. Sellistit **Ilkka Uurtimo** ja **Aino-Maija de Mata** lisäävät, että Hannu oli erittäin luotettava työkaveri ja että ”Tumpilta” kannatti kysyä, jos jossain teoksessa oli epäselvä detalji.

Hannu kasvoi muusikkoperheessä. Isä, **Tuure Kivilä**, oli Lahden kaupunginorkesterissakin konserttimestarina vuosina 1964-1972 soittanut viulisti, äiti **Lea Terno-Kivilä** pianisti, joka opetti Päijät-Hämeen konservatoriossa, ja kaksi siskoakin ovat soitonopettajia. Alunperin Hannulla oli tarkoitus soittaa kontrabassoa, mutta tuolloin ei kymmenvuotiaalle ollut sopivan kokoisia bassoja, siispä hän vanhempiensa ehdotuksesta valitsikin sellon. Sitten soittimen monipuolinen ja jalo sointimaailma innosti jatkamaan.

Isänsä ollessa orkesteriharjoituksissa Hannu oli usein mukana. Hän oli tullut orkesterille jo valmiiksi tutuksi siihen mennessä kun aloitti itse siinä sellistina 18-vuotiaana vuonna 1976. Työpaikka on ainoa, mihin hän on hakenut, ja hakiessaan tointa hän lupasi tulla jäädäkseen. Lupa piti: 48 vuoden jälkeen – ilman yhtäkään sairauslomaa, vuorotteluvapaata tms – hän jäi eläkkeelle heinäkuussa

Äänilevykonsertteja Hannu kuuntelee kotona lähinnä CD- ja LP-levyiltä. Hän on myös koonnut konserteista ohjelmia ja kirjannut ajatuksia.

Kyllä työkaverit toisensa tuntevat: selloryhmältä tarvikkeita eläkepäivien puuhiin.

2024. Viimeinen soitto pultissa oli toukokuussa, teoksena Ludwig van Beethovenin yhdeksäs sinfonia. Oodi ilolle, juhla lopetus työuralle!

Mitkä konsertit ovat jääneet työuralta erityisesti mieleen? Hannun mukaan niitä on huikea määrä:

- Mainitsen tässä esimerkinomaisesti vain **Osmo Vänskän** johtamat **Brucknerin sinfoniat**, erityisesti hänen jäähyväiskonsertissaan keväällä 2008 tulkitsema yhdeksäs.

Merkittävintä työssään Hannu kertoo olleen sen, että hän oppi tuntemaan musiikkia varsin perusteellisesti. Hän kuvailee suhdettaan musiikkiin vähintään intohimoiseksi. Jo ammattimuusikon uran aikaan kuului musiikki myös harrastuksena, ja se tietenkin jatkuu. Kotona on selkämysten värin ja säveltäjien mukaan aakkosjärjestykseen järjestettynä kolmisen tuhatta levyä sekä lukuisia musiikkiteoksia. Vuodesta 1982 alkaen Hannu on pitänyt kotonaan – pääasiassa itselleen – keskimäärin pari kertaa viikossa äänilevykonsertteja niin sääntöisesti, että tänä vuonna tulee kuunneltavaksi jo viidestuhannes konsertti. Hän kertoo valitsevansa ohjelmiston niin, että se on ajallisesti ja tyyllillisesti mahdollisimman monipuolinen, ja että

kulloisenkin konsertin teokset tasapainottavat toisiaan. Omien levyjensä ja tietoteoksiensa lisäksi Hannu lainaa niitä ahkerasti kirjastosta. Vuonna 2011 hänet valittiin Lahden Kirjaston käyttäjäksi perusteluna, että ”hän on aktiivinen tiedonhakija, joka on musiikin lisäksi kiinnostunut usean alan tietokirjallisuudesta”.

Tietokirjoille on ollut käyttöä: Hannun kiinnostuksen kohteita ovat musiikin lisäksi erityisesti kaupunkikulttuurin eri muodoissa, Lahden historia sekä raide- ja muu joukkoliikennehistoria.

Näistä aiheista hän on kirjoittanut lukuisia teoksia ja artikkeleita, joissa hänen valtava tietomääränsä on nähtävissä. (Kannattaa kurkistaa esimerkiksi hänen kotisivuillaan hkivila.wordpress.com.) Tunnetuimpia julkaisuja lahtelaisille lienevät Lahtelaisen lukukirja ja Lahtelaisen sanakirja.

Tammikuusta 1992 lähtien Hannun kirjoittajan taidot ovat tulleet esiin myös Aplodit-lehdessä monissa Lahden ja orkesterin historiaa ja toisaalta mm musiikkisuuntauksia ja musiikin kuuntelua käsittelevissä artikkeleissa ja graafisissa esityksissä. Näkyypä niissä Hannun yksi mainitsematon taitokin: piirtäminen ja akvarellimaalaus.

-Piirtäminen alkoi jo lapsena, jolloin sotkin piirroksilani esim. vanhempieni nuotteja ja omia koulukirjojani. Akvarellimaalaamiseen innostuin parikymppisenä, mutta se on ollut nyt muiden kiireiden vuoksi jo vuosia tauolla.

Piirtämiseen ja maalaamiseen liittyen havainnointi ja herkkä aistiminen liittyvät Hannulle mieluisaan liikunta-muotoon, kävelyynkin:

Orkesterin basistit arjen keskellä Hannun maalaamina. Hannun töitä on ollut esim. Timo Jakolan töiden kanssa esillä näyttelyissä mm Karhulassa, Lahdessa, Järvenpäässä, Espoossa ja Hämeenlinnassa. Eero Munterin mukha toppatakki kielii Ristinkirkon viileydestä!

Hannu on jo pitkään kuulunut Suomen Raitiotieseuran sekä Suomen Linja-autohistorialliseen seuraan, jonka viimeksimainitun julkaiseman jäsenlehden kannet ovat hänen käsialaansa.

- Lähtökohta ei ole itse liikunta, vaan se mitä kävelyretkellä näkee ja kokee.

Hannu iloitsee tuoreana eläkeläisenä erityisesti siitä, että työt eivät enää häiritse harrastuksia. Julkaisuja hän suunnittelee melkein aina, ainakin mielessään. Entä soittaminen?

- Soittaminen saa nyt jäädä ainakin toistaiseksi ”keittiöön”.

Yhteistyö Sinfonia Lahden kanssa jatkuu ainakin käsiohjelmien kirjoittajana. Hannu on tehnyt niitä vuodesta 1992 saakka. Hän pitää työtä mielenkiintoisena, koska tulee samalla laajentaneeksi omaa yleissivistystään. Tehtävään kuuluu mahdollisimman perusteellinen ja monipuolinen tietolähteiden etsiminen ja käyttö: tietokirjat, levykansitekstit, teoksien kuuntelu eri tallenteina ja niiden vertailu, netti tietysti - ja joskus jopa soitto säveltäjälle. Käsiohjelman tekstin pitää olla mahdollisimman selkeälukuista ja kirjoittajan täytyy pystyä suhtautumaan puolueettomalla tavalla kaikkeen musiikkiin.

Meitä aplodilaisia ilahduttaa erityisesti, että käsiohjelmien kirjoittamisen lisäksi Hannu jatkaa edelleen myös Aplodit-lehden vastaavana toimittajana, joten saamme jatkossakin nauttia hänen mielenkiintoisista artikkeleistaan.

Nautinnollisia eläkepäiviä, Hannu!

Lähteinä käytetty haastattelun lisäksi artikkeleita Aplodit-lehdissä 1/2015, 2/2000, 2/2006

Musakasvo Hannu Kivilä
<https://lastufinna.lahti.fi/2019/01/11>

Hannu Kivilän kotisivu <https://hkivila.wordpress.com>

• Virve Nuorgam

SINFONIA LAHDEN UUDET SOITTAJAT

Syyskaudella 2024 aloittavat koeaikansa seuraavat vakituksiksi valitut soittajat: **Viivi Hakkarainen** (I viulu), **Totti Hakkarainen** (I viulu), **Peter Bourne** (klarineti ja bassoklarineti) sekä **Henriikka Teerikangas** (käyrätorvi, varaaänenjohtaja)

Väliaikaisina soittavat: **Maija Mustonen** (I viulu), **Rita Santos** (I viulu), **Kati Rantamäki** (II viulu), **Pia Sundroos** (II viulu), **Fransien Paananen** (sello), **Lee Philip** (kontrabasso), **Hannah Stell** (pasuuna) ja **Elmeri Uusikorp** (lyömäsoittimet).

Sellisti **Johannes Elfving** ei kuulemma kanna kaunaa, vaikka ei päässytäkään Espoon musiikkiopistoon soittoiveenaan nokkahuilu. Selloon hän ihastui isoveljen soittoa ja vaikuttavia selloyhtyeitä kuunneltuaan. Opinnot musiikkiopistossa alkoivat kahdeksanvuotiaana, ja kahden pitemmän sijaisuuden ja opintojen viimeisteleminen jälkeen hän aloitti orkesterille tuttua, sen lämpimässä ilmapiirissä viihtyvänä, muusikkona Sinfonia Lahdessa.

Orkesterin ohjelmistoon liittyen moni Johanneksen haave on jo kuulemma toteutunut, mm. viimeiset soittamattomat **Sibeliuksen** *sinfoniat* ja *Rajaton sings Queen*. Toiveena olisi päästä soittamaan **Berliozin** *Fantastinen sinfonia* samoin kuin **Rahmaninovin** ja **Chopin**in suuret *pianokonsertot*. Muusikkona kehittymiseksi Johannes odottaa orkesterin kamarimusiikkiprojekteja, joissa täytyy rohkaistua jakamaan omia musiikillisia näkemyksiä.

Vapaa-aikaan kuuluu Johannekselle mieluisa ruoanlaitto. Hän käy lapsen kanssa muskarissa aina kun mahdollista. -Siellä oppii aina uutta.

Alttoviulun äänenjohtaja **Yuki Kodoma** aloitti viulunsoiton lähellä Nagoyaa sijaitsevassa Toyotassa (Toyota City) niin pienenä, ettei ole varma kuinka vanha oli, luultavasti kuusivuotias. Kun isosisko kävi viulutunneilla, äiti laittoi pikkusiskon mukaan oppimaan. Kuusitoistavuotiaana Yuki kuuli yhden Japanin johtavimpiin kuuluvan jousikvartetin, Sawa Quartetin, soittoa ja se sai hänet todella kiinnostumaan musiikista, erityisesti jousikvarteteista. Pian hän sai Toyotan koulutusohjelman kautta mahdollisuuden opiskella kvartetin kanssa. Alttoviulistin rauhallinen ja vapautunut persoonallisuus teki niin suuren vaikutuksen, että Yuki vaihtoi soittimekseen alttoviulun ja opettajakseen hänet.

Ennen Lahteen tuloaan Yuki toimi Pori Sinfonietaissa varaaänenjohtajana kaksi vuotta, sitten alkoi kypsyä ajatus päästä soittamaan suuremmassa orkesterissa. Sinfonia Lahden alttoviulistiryhmä on kuin oma perhe ja Yuki on hyvin kiitollinen heiltä saamastaan avusta äänenjohtajan työssä.

Yhdeksi vahvuudekseen muusikkona Yuki kokee yhteisösoiton, johon hän sai yliopistovuosiensa ajan kamariorkestereissa kosolti kokemusta ja oppia. Sen sijaan että tyytyisi vain seuraamaan kapellimestarin ohjausta, hän pyrkii etenkin itsensä hermostuneeksi tuntiessaan soittamaan ikään kuin olisi kyse kamarimusiikkiteoksesta. Musiikin teoriaan ja tieteseen sekä erilaisiin eri säveltäjien ja aikakausien musiikin tyyleihin Yuki haluaa perehtyä lisää. Ohjelmistotoiveista kysyttäessä hän kertoo, että soittaisi mielellään useammin **Mozartin**, **Beethovenin**, **Haydnin** ynnä muiden klassismin edustajien musiikkia. **Bachin** *Brandenburgilaiset konsertot* ja jousikokoonpanot ilman kapellimestaria olisivat mielenkiintoisia samoin kuin yleensä kamarimusiikki.

Vapaa-ajallaan Yuki käy ostoksilla ja keskustelee puhelimesta ystäviensä kanssa. Uusin trendi on sienestäminen. -Se tuntuu kuin aarteen etsimiseltä ja on todella hauskaa!

Pasi Mäkinen on muusikon uransa varrella soittanut tuubaa, barokkipasuunoita, kontrabassopasuunaa ja bassotrumpettia. Säännöllisesti hän soittaa tenori- ja alttopasuunaa sekä eufoniumia eli baritonitorvea. Pääsoitin Sinfonia Lahdessa on bassopasuuna.

Liedosta kotoisin oleva, nykyisin vantaalainen, Pasi aloitti soittotunnit ja puhallinorkesterissa soittamisen baritonitorvella 13-vuotiaana sen jälkeen, kun ala-asteen luokanopettaja oli suositellut soittoharrastusta ja vanhemmat suostutelleet kokeilemaan puhallinorkesteria. Helsingin konservatoriossa suoritetun kolmoistutkinnon jälkeen pääinstrumentiksi vaihtui pasuuna.

Sibelius-Akatemiasta maisteriksi valmistumisen jälkeen Pasi toimi kymmenen vuotta päätoimisena freelancerina soittaen avustajana lähes kaikissa Suomen kaupunginorkestereissa, Radion sinfoniaorkesterissa, Kansallisopperassa, Avanti! kamariorkesterissa, Puolustusvoimien soittokunnissa, Poliisisoittokunnassa, Helsingin Svenska teatternissa, UMOssa ja Vantaan Viihdeorkesterissa. Sinfonia Lahdessa hän toimi viransijaisena ennen vakituista kiinnitystä, joten orkesteri oli siten jo entuudestaan tuttu. Pasi on viihtynyt orkesterissa hyvin:

- Lahdessa on hyvä työilmapiiri ja Sibeliustalossa upea akustiikka. Orkesteri soittaa monipuolista ohjelmistoa ennakoluulottomasti ja korkealla ammattitaidolla. Muusikoiden kyky venyä upeisiin suorituksiin viikosta toiseen jaksaa hämmästyttää minua.

Vapaa-aikaa Pasi viettää useimmin mökillä tai perheen kanssa kansallispuistoissa retkeillen.

Malesiassa syntynyt **Andrew Ng**, I-viulun äänenjohtaja, aloitti soittamisen isänsä ehdotuksesta. Isä oli Euroopassa työmatkoilla ollessaan ollut sinfoniaorkesterin konsertissa ja päätti, että musiikin opiskelu olisi hänen lapsilleen varteenotettavaa uravaihtoehtoja ajatellen. Kun Andrew oli noin 12-vuotias, hän päätti paneutua musiikkiin vakavissaan. Nykyisen pääinstrumentin, viulun, lisäksi hän soitti lapsuudessaan myös alttoviulua, huilua ja pianoa.

Andrew on omasta mielestään ennen kaikkea kamarimuusikko ja hän soveltaa samanlaisia ajatuksia orkesterisoitossaan. Hän on kiinnostunut uusista kokeiluista ja tavoista soittaa viulua. Esimerkkinä hän mainitsee **Casey Driessenin**. Toiveena orkesterin ohjelmistoon ovat **Rahmaninovin** II sinfonia ja teos yhdeltä Andrewin mielisäveltäjältä, **Thomas Adesilta**.

Andrewin utelias, uuden kokemisesta ja oppimisesta kiinnostunut mielenlaatu tulee esiin hänen uudessa harrastuksessaan valokuvauksessa. Sen parissa hän nauttii vapaa-ajastaan tutkimalla erilaisia paikkoja ja kuvausideoita.

SINFONIA LAHDEN UUDET SOITTAJAT

I-viulu -sektiossa soittava **Emil Peltola** oli tutustunut orkesteriin jo aiemmin keikkalaisena ennen vakinaisen paikan hakua. Orkesterin tekemisen meininki, ennakkoluulottomuus monenlaista musiikkia kohtaan sekä positiivinen asenne ovat hänelle tärkeitä ja hän tunnistaa näitä ominaisuuksia itsessäänkin. Uuden soittajan vastaanotto on kuulemma ollut lämmin.

Muusikkoperheen vesana Emil altistui monenlaiselle musiikille. Viulun soinnista hän hurmioitui oopperoita kuunnellessaan ja aloittikin viuluopinnot Itä-Helsingin musiikkiopistossa nelivuotiaana valmistuen Sibelius-Akatemiasta musiikin maisteriksi keväällä 2024.

Soittamisen ilo ja uteliaisuus uuden oppimiseen ovat Emilille tärkeitä. Toiveena orkesterin ohjelmistoon on Mahlerin viides sinfonia, koska se on monella tasolla puhutteleva ja haaste orkesterille kuin orkesterille.

Vapaa-aikana voit tavata Emilin ulkona, luonnossa tai urheilemassa, puolimaratonin hän juoksi äskettäin. Syyskauden aikana häntä ei näy orkesterissa, koska hän on suorittamassa varusmiespalvelusta Santahaminassa. Näemme siis kevään puolella.

Soittimen valinta voi lähteä erilaisista lähtökohdista, vaikkapa kuten **Aino-Maija Riutamaa de Matalla:**

- Aloitin sellonsoiton 6-vuotiaana musiikkileikkikoulun opettajan ehdotuksesta. Olin kuulemma rauhallinen lapsi jolla oli ”pullasormet”, joten sello sopisi minulle parhaiten.

Aino-Maijan orkesteriura alkoi jo varhaisteininä Helsingin juniorijousissa Szilvayn veljesten opissa.

- Elävästi on jäänyt mieleeni se kun esiinnyin tämän orkesterin kanssa vastavalmistuneessa Sibelius-talossa vuonna 2000.

Freelancervuodet veivät eri puolille Suomea, mutta enimmän ajan niistä Aino-Maija soitti Helsingin orkestereissa. Lisäksi muutama vuosi vierähti viranhaltija-lehtorina musiikkioppilaitoksessa sellonsoittoa, improvisaatiota ja orkesterisoittoa opettaen, kunnes hän keväällä 2023 haki Sinfonia Lahden sellon varaaänenjohtajan tehtävää.

Alku orkesterissa on Aino-Maijan mukaan sujunut hyvin.

- Tunnen kaikki kollegani, ja olen saanut tehdä ihania ja haastaviakin työtehtäviä niin varaaänenjohtajana, äänenjohtajana kuin soolosellistinäkin. Orkesterissa on hyvä ja lämmin työskentelyilmapiiri, mitä arvostan suuresti. Olen tuntenut joka päivä itseni tervetulleeksi töihin.

Vahvuudekseen orkesterityössä Aino-Maija mainitsee muiden huomioon ottamisen ja hyvän yhteissoiton edistämisen. Instrumentinhallinnassa hänelle tärkeintä on sellon äänenlaatu; äänen syvyys ja sen rikkaus. Ohjelmistotoiveista kysyttäessä hän tuo esiin wieniläisklassiset teokset. Niiden tarjoama musiikillinen herkkyys ja rikkaus on hänen mukaansa sekä yleisölle että soittajille aivan erityistä.

Vapaa-aika kuluu arkena pitkälti lasten harrastuksissa. Sen lisäksi Aino-Maija tekee vapaaehtoistyötä kotipaikkansa Nurmijärven paikallisseurakunnan musiikkityön kehittäjänä. Henkireikiä ovat oma perhe, ystävät, mökki Saimaan rannalla, pilatestunnit ja uinti.

UUDET TYÖNTEKIJÄT TOIMISTOLLA

Kuvat: Maarit Kytöharju

Olen **Henrika Bäcklund** ja aloitin Sinfonia Lahden myynti- ja markkinointiassistenttina 5.8.

Työhöni kuulu muun muassa markkinointiviestintää, lippuvarauksia ja yleisötyötä. Jatkossa toimin kausikorttilaisten ensisijaisena yhteyshenkilönä.

Koulutukseltani olen monimediatoimittaja, ja opinnoisani erikoistuin audiotuotantoihin ja kulttuuriviestintään.

Olen kotoisin Satakunnasta: Lahti lähialueineen on minulle kokonaan uutta seikkailumaastoa. Uusi koti löytyi Hollolan kirkonkylän idyllisestä kulttuurimaisemasta.

Edelliset kuusi vuotta työskentelin Pori Sinfoniettan tuottaja-tiedottajana, jossa vastasin Porin kaupunginorkesterin viestinnästä ja markkinoinnista.

Rakastan musiikkia, niin kotikaiuttimista kuin liveyleisössä – kaikenlaiset genererajat unohtaen! Harrastan laulamista ja teatteria, ja on ollut ilo saada näytellä myös muutama musikaalirooli.

Sinfonia Lahti näkyy laadukkaana, raikkaana ja mielenkiintoisena, joten on inspiroivaa saada työskennellä orkesterin brändin parissa. Toivon paljon hyviä asiakaskohtaamisia niin viestien välityksellä kuin konsertti-iltoina.

Musiikki tekee hyvää mielelle ja sydämelle. Nähdään Sibeliusalossa!

Nimeni on **Giacomo Angeli** ja aloitin elokuussa Sinfonia Lahdessa tuotantoassistenttina.

Koulutukseltani olen musiikin maisteri, musiikkipedagogi ja musiikin tuottaja. Soitan saksofonia pääinstrumenttina ja klarinettia sivusoittimena. Ennen Sinfonia Lahteen siirtymistäni työskentelin Jyväskylässä Sinfoniassa vastaavana tuottajana ja Gradialla saksofoninsoiton opettajana. Sitä ennen asuin Porissa, jossa työskentelin Pori Sinfonietassa ja Palmgren-konservatoriossa.

Olen kotoisin Italiasta ja muutin Suomeen noin 17 vuotta sitten. Olen aina haaveillut pääseväni työskentelemään Sinfonia Lahti-orkesteriin. Sinfonia Lahti on ainutlaatuinen orkesteri, joka tunnetaan ja jota arvostetaan ympäri maailmaa. Puhumattakaan Sibeliusalosta, joka on yksi parhaimmista koskaan rakennetuista konserttisaleista. Lahti on minulle tärkeä myös henkilökohtaisista syistä, sillä puolisoni on kotoisin täältä.

Vapaa-ajallani seuraan urheilua, erityisesti moottoriurheilua ja jalkapalloa. Soitan lisäksi edelleen ja käyn keikkailemassa eri kokoonpanojen kanssa.

Haluaisin oppia hiihtämään, ehkä minä ja poikani voimme aloittaa harjoitella sitä yhdessä ensi talvena!

PERHEPIIRISTÄ

Orkesterin muusikoista seuraavat ovat vuonna 2024 täyttäneet pyöreitä vuosia:

50 vuotta **Anni-Kaisa Tikkala** (II viulu) 7.3. ja

Sanna Palas (sello) 27.5.

60 vuotta **Sampo Lassila** (kontrabasso) 24.6. ja

Kjell Häggkvist (fagotti) 27.9.

Lämpimät onnittelut syntymäpäiväsankareille!

Viime toukokuussa jäi eläkkeelle yhdessä sellisti **Hannu Kivilän** kanssa orkesterin pasunisti **Antti Autio**. Hannu ja Antti olivat viimeiset muusikot, jotka ehtivät soittaa vuosina 1959-78 Lahdessa työskennelleen kapellimestari **Urpo Pesosen** johdolla, ellei tilapäisiä avustajia oteta huomioon.

Antti tuli ns. orkesterioppilaaksi jo vuonna 1977, mutta yleni sitten erinäisten vaiheiden jälkeen orkesterin pasuunaryhmän pitkäaikaiseksi äänenjohtajaksi.

SINFONIA LAHTI

Lahden kaupunginorkesteri

Ylikapellimestari Dalia Stasevska

Osmo Vänskä, kunniakapellimestari

Säveltäjät: Kalevi Aho, kunniasäveltäjä

Joonas Kokkonen (1921-1996), kunniajäsen

I viulu

Mikaela Palmu, *konserttimestari* *
Hannaliisa Pitkäpaasi, *vuorotteleva konserttimestari* *
Andrew Ng, *II konserttimestari* *

Päivi Pöyry
Petri Kaskela
Arja Kaskela
Johanna Latvala
Sofia Greus
(Emil Peltola)
Viivi Hakkarainen
Totti Hakkarainen
Maija Mustonen *
Rita Santos *

II viulu

(Aleksi Trygg)
Kati Rantamäki *
Seppo Linkola
(Anni-Kaisa Tikkala)
Lotta Svartström
Anitta Engstrand
Krista Jäänsola
Laura Kokko
Liis Marini
Rimma Kozlova
Eveliina Sipilä
Pia Sundroos *

Altoviulu

Kei Ito
Yuki Kodama
Anu Airas
Oleg Larionov
Katariina Ruokonen
Riikka Lounamaa
Lasse-Matti Laakso
(Jaakko Laivuori)

Sello

Ilkka Pälli
Sanna Palas
Aino-Maija Riutamaa de Mata
Ilkka Uurtimo
Antero Manninen
Johannes Elfving
Fransien Paananen *

Kontrabasso

Lee Philip *
Timo Ahtinen
Petri Lehto
Sampo Lassila
Anna Rinta-Rahko

Huilu

Outi Viitaniemi
Eva Trygg
Enna Puhakka

Oboe

Lasse Junttila
Reiko Mori
Jukka Hirvikangas

Klarinetti

Eeva Mäenluoma
Nora Niskanen
Peter Bourne

Fagotti

Harri Ahmas
Essi Vartio
Kjell Häggkvist

Käyrätorvi

Ilkka Puputti
Henriikka Teerikangas
Mia Kari
Pertti Kuusi

Trumpetti

Bogdan Dekhtiaruk
Veli-Pekka Kurjenniemi
Sami Siikala

Pasuuna

Hannah Stell *
Vesa Lehtinen
Pasi Mäkinen

Tuuba

Harri Lidsle

Lyömäsoittimet

Juha Lauronen
Leo Krohn
Elmeri Uusikorpi *

* määräaikainen kiinnitys

Sinfonia Lahden toimisto

Sibeliustalo
Ankkurikatu 7
15140 LAHTI

Maija Kylkilähti
intendentti
050 518 4486

Heli Leppälä-Hakala
apulaisintendentti
044 483 1527

Kristiina Palvanen
markkinointi- ja viestintäpäällikkö
050 518 4568

Giacomo Angeli
tuotantoassistentti
044 483 0075

Henrika Bäcklund
Myynti- ja markkinointiassistentti
044 018 7199

Paula Tuominen
hallintosihteeri
050 518 4596

Mika Kupari
järjestäjä
050 518 4487

Jaakko-Pekka Pätynen
järjestäjä
050 559 4028

Casper Lidsle
nuotistonhoitaja
050 518 4569

(Essi Kirjovaara)
nuotistonhoitaja
(*vanhempainvapaalla*)